

ระบบการสอนอิงพุทธวิธีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์
Mahachulalongkornrajavidyalaya University's Buddhist Method-Based
Teaching System to Produce Desired Graduates

พรภิรมย์ ยอดบุญ¹, สมชัย ศรีนอก² และ พระมหาสมบุญ สุธมโม³
Pornpirom Yodboon¹, Somchai Srinok² and Phramaha Somboon Suthammo³

สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย¹⁻³
Program in Education Teaching Social Studies, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand¹⁻³
Corresponding Author, Email: pornpirom.yod@mcu.ac.th¹

Received: October 27, 2024

Revised: December 18, 2024

Accepted: December 26, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาองค์ความรู้ทั่วไปของระบบการสอนอิงพุทธวิธี เพื่อพัฒนาระบบการสอนอิงพุทธวิธี เพื่อประเมินระบบการสอนอิงพุทธวิธี และเพื่อนำเสนอระบบการสอนอิงพุทธวิธีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นิสิตชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน 169 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นิสิตแบบสอบถาม และสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) จำนวน 10 คน การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา แล้วนำมาสังเคราะห์เชิงระบบ เพื่อหาประเด็นร่วมหรือประเด็นหลัก และอธิบายเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระบบการสอนอิงพุทธวิธีของมหาวิทยาลัยมีจุดมุ่งหมายชัดเจน โดยมีพื้นฐานจากวิธีการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีและหลักการสอนของอาจารย์ 2) ระบบการสอนต้นแบบประกอบด้วย 5 ส่วนหลัก ได้แก่ อาจารย์สอน ปัจจัยนำเข้า กระบวนการสอน ผลลัพธ์ และผลย้อนกลับ 3) การประเมินระบบโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่ามีเหมาะสมในระดับสูงสุด 4) การนำเสนอระบบการสอนอิงพุทธวิธีประกอบด้วย 3 หลักการสำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมความรู้ คุณธรรม และการพัฒนาความเป็นผู้นำสันติสุขของบัณฑิต บทสรุปของงานวิจัยชี้ให้เห็นว่า ระบบการสอนอิงพุทธวิธีสามารถเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนานิสิตให้สอดคล้องกับคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ และมีศักยภาพในการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาเชิงบูรณาการระหว่างความรู้ทางโลกและธรรม อันจะส่งผลดีต่อการพัฒนาสังคมโดยรวม

คำสำคัญ: ระบบการสอนอิงพุทธวิธี, บัณฑิตที่พึงประสงค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Abstract

This research article aims to study the general knowledge of the Buddhist-based teaching system, develop the system, evaluate its effectiveness, and propose the Buddhist-based teaching system of Mahachulalongkornrajavidyalaya University (MCU) to cultivate desired graduates. The research sample consisted of 169 fourth-year undergraduate students

at MCU. The research instruments included questionnaires and in-depth interviews with 10 key informants. Content analysis was employed to categorize the data, followed by systematic synthesis to identify key themes and explain the content comprehensively.

The findings revealed that: (1) the Buddhist-based teaching system at MCU has clear objectives, grounded in the undergraduate educational framework and the teaching principles of instructors; (2) the prototype teaching system comprises five main components: instructors, input factors, teaching processes, outcomes, and feedback mechanisms; (3) expert evaluations rated the system's appropriateness at the highest level; and (4) the proposed Buddhist-based teaching system emphasizes three key principles: fostering knowledge, cultivating morality, and developing leadership for societal peace. The study concludes that the Buddhist-based teaching system is an effective tool for aligning students' development with the characteristics of desired graduates. It has significant potential to enhance integrated education, bridging worldly and spiritual knowledge, which can contribute positively to overall social development.

Keywords: Buddhist-based Teaching System, Desired Graduates, Mahachulalongkorn Rajavidyalaya University

บทนำ

ภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) และการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคมสู่ยุคดิจิทัล (Digitization) ปัจจุบันเหล่านี้นำผลโดยตรงต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ทั้งนี้ รัฐบาลได้กำหนดนโยบายที่มุ่งเน้นการพัฒนาประเทศไปสู่สถานะประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยใช้ศักยภาพของการอุดมศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการผลิตและพัฒนาากำลังคนที่มีคุณภาพสูง พร้อมทั้งสนับสนุนโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษา และสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ที่ตอบสนองความต้องการด้านการพัฒนาและการสร้างความสามารถในการแข่งขันระดับโลก รัฐบาลได้วางเป้าหมายให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นศูนย์กลางขององค์ความรู้และนวัตกรรมที่ช่วยเพิ่มขีดความสามารถของประเทศ รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรที่มีคุณภาพระดับสากล ซึ่งสามารถผลิตบัณฑิตที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน บัณฑิตเหล่านี้ต้องมีคุณลักษณะสำคัญ เช่น ความรู้ ทักษะ และคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้สามารถเผชิญกับความท้าทายของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2564) อย่างไรก็ตาม ยังมีช่องว่างของการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการสอนที่สามารถบูรณาการความรู้ด้านพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณลักษณะครบถ้วนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณธรรม

ในปัจจุบัน สถาบันอุดมศึกษามุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตที่สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานต่าง ๆ โดยการประเมินคุณลักษณะของบัณฑิตต้องครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่ (1) คุณธรรมจริยธรรม (2) ความรู้ (3) ทักษะทางปัญญา (4) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และ (5) ทักษะการคิด วิเคราะห์ การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร) ในฐานะสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการศึกษา พระไตรปิฎกและวิชาการชั้นสูง โดยมีเป้าหมายในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพระดับสากล เสริมสร้างความเป็น

เลิศทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนา และบริการวิชาการแก่สังคม ควบคู่ไปกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และส่งเสริมพระพุทธศาสนา (พระพรหมบัณฑิต, 2558) ภารกิจสำคัญของมหาวิทยาลัย ได้แก่ พัฒนานิสิตให้เป็นบัณฑิตที่มีคุณลักษณะพึงประสงค์ พัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการและพระพุทธศาสนา บริการวิชาการแก่สังคมโดยเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมุ่งสู่ความเป็นเลิศในการจัดการศึกษาที่บูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณธรรม มีความรู้ และสามารถดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีคุณค่า รวมถึงยกระดับคุณภาพบัณฑิตให้เป็นที่ยอมรับในสังคม

แม้จะมีงานวิจัยจำนวนมากเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและคุณลักษณะบัณฑิต แต่ยังคงขาดการศึกษาเชิงระบบที่เน้นพัฒนาระบบการสอนอิงพุทธวิธีที่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมยุคใหม่ โดยเฉพาะในบริบทของ มจร ที่มีพันธกิจสำคัญในการส่งเสริมพระพุทธศาสนาและสร้างบัณฑิตที่มีความรู้และคุณธรรม แม้สถาบันอุดมศึกษาจะมุ่งพัฒนาคุณภาพของบัณฑิต แต่ยังไม่มีการศึกษาที่ครอบคลุมถึงการออกแบบระบบการสอนอิงพุทธวิธีในเชิงปฏิบัติ ซึ่งระบบดังกล่าวจำเป็นต้องมีความยืดหยุ่นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานและสังคมในอนาคต ผู้วิจัยพบว่า มีโอกาสสำคัญในการพัฒนาระบบการสอนดังกล่าวเพื่อยกระดับการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการในยุคดิจิทัล

จากเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาระบบการสอนอิงพุทธวิธีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อสร้างบัณฑิตที่มีคุณลักษณะพึงประสงค์ งานวิจัยนี้จะมีส่วนช่วยเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการสอนในบริบทของพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาบัณฑิตที่มีคุณลักษณะครบถ้วนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณธรรม ซึ่งสามารถส่งเสริมการพัฒนาสังคมไทย และสร้างศักยภาพในการแข่งขันระดับโลกได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ทั่วไปของระบบการสอนอิงพุทธวิธีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์
2. เพื่อพัฒนาระบบการสอนอิงพุทธวิธีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์
3. เพื่อประเมินระบบการสอนอิงพุทธวิธีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์
4. เพื่อนำเสนอระบบการสอนอิงพุทธวิธีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการสอน

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2545) อธิบายความหมายของ "ระบบ" ว่าเป็นผลรวมขององค์ประกอบย่อยต่าง ๆ ซึ่งสามารถทำงานอย่างอิสระต่อกัน แต่ยังคงมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเพื่อมุ่งสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ทิศนา ขัมมณี (2547) ได้ให้ความหมายของ "ระบบการสอน" ว่าเป็นลักษณะของการเรียนการสอนที่มีองค์ประกอบสำคัญซึ่งได้รับการจัดระเบียบตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อที่เกี่ยวข้อง ระบบดังกล่าวประกอบด้วยกระบวนการหรือขั้นตอนที่สำคัญในการเรียนการสอน รวมถึงวิธีการและ

เทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่ช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างสอดคล้องกับทฤษฎีหรือแนวคิดที่ยึดถือ โดยต้องผ่านการพิสูจน์หรือได้รับการยอมรับว่าเป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพและสามารถใช้เป็นแบบแผนในการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของระบบนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วาสนา ทวีกุลทรัพย์ (2554) กล่าวว่า ระบบ หมายถึง องค์ประกอบหลายองค์ประกอบมารวมกันเป็นโครงสร้างที่มีความแน่นอน มีความสัมพันธ์ขององค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบอย่างเป็นระเบียบระบบ แต่ละองค์ประกอบมีการทำงานที่เป็นอิสระแต่มีปฏิสัมพันธ์กันเกี่ยวเนื่องต่อกัน

วิทยา คูวิรัตน์ (2540) ได้ให้ความหมายของระบบ หมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยขึ้นต่อกันและกัน ความเป็นหนึ่งเดียวกันมีเป้าหมายร่วมกัน เพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ โดยองค์ประกอบต่าง ๆ นั้น จะรวมกันเป็นระบบ ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป

สรุปได้ว่า ระบบการสอนเป็นการรวมกันขององค์ประกอบที่มีความเชื่อมโยงกันและมีเป้าหมายร่วมกัน ในการทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ลีลาการสอนของพระพุทธเจ้า

เมื่อมองในภาพรวมแล้ว การสอนของพระพุทธเจ้าในแต่ละครั้ง จะทรงมีลีลาการสอนที่เรียกว่าศิลปะวิธีหรือวาทศิลป์ อันหมายถึงการสอนที่ทำให้ผู้ฟังได้รับรส มี 4 คุณลักษณะ (คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2554) ดังนี้

1. สันทัสนา หมายถึง การอธิบายให้เห็นอย่างชัดเจนแจ่มแจ้ง เสมือนพาผู้ฟังไปดูด้วยตาตนเองหรือทำให้เข้าใจลึกซึ้งจนเหมือนเห็นด้วยใจดูจตาเห็น พระพุทธเจ้าเมื่อทรงสั่งสอนสิ่งใด มักทรงชี้แจง จำแนกแยกแยะ และแสดงเหตุผลอย่างละเอียด ทำให้ผู้ฟังเข้าใจอย่างถ่องแท้ เห็นจริงตามไปด้วย

2. สมာทปนา หมายถึง การชักจูงใจให้คล้อยตามและยอมรับในสิ่งที่ควรปฏิบัติ พระพุทธเจ้าทรงแนะนำและอธิบายให้ผู้ฟังซาบซึ้งถึงคุณค่าและความสำคัญของสิ่งที่ควรฝึกฝนหรือปฏิบัติ จนเกิดแรงบันดาลใจที่จะน้อมนำสิ่งนั้นไปใช้ในชีวิตจริง

3. สมุตเตชนา หมายถึง การปลุกเร้าใจให้เกิดความกล้าหาญ บังเกิดกำลังใจ และมีความมั่นใจในการปฏิบัติ โดยไม่หวั่นไหวต่ออุปสรรคหรือความยากลำบาก เมื่อพระพุทธเจ้าทรงชี้แจงจนผู้ฟังเข้าใจและพร้อมปฏิบัติ พระองค์จะทรงปลุกเร้าใจให้เกิดความกระตือรือร้นและเชื่อมั่นว่าสามารถทำสิ่งนั้นให้สำเร็จ

4. สัมปหังสนา หมายถึง การขโลมใจให้เปี่ยมด้วยความชื่นมื่น ร่าเริง และเบิกบานใจ ผู้ฟังจะเกิดความหวังในประโยชน์ที่พึงได้รับจากการปฏิบัติ พระพุทธเจ้าทรงสอนด้วยวิธีที่ไม่เพียงทำให้ผู้ฟังเข้าใจและเกิดแรงบันดาลใจเท่านั้น แต่ยังช่วยให้เกิดความสดชื่นและไม่รู้สึกท้อแท้ในการเดินตามหนทางที่ทรงแนะนำ ทั้งยังมองเห็นความสำเร็จที่เป็นผลจากการปฏิบัตินั้น

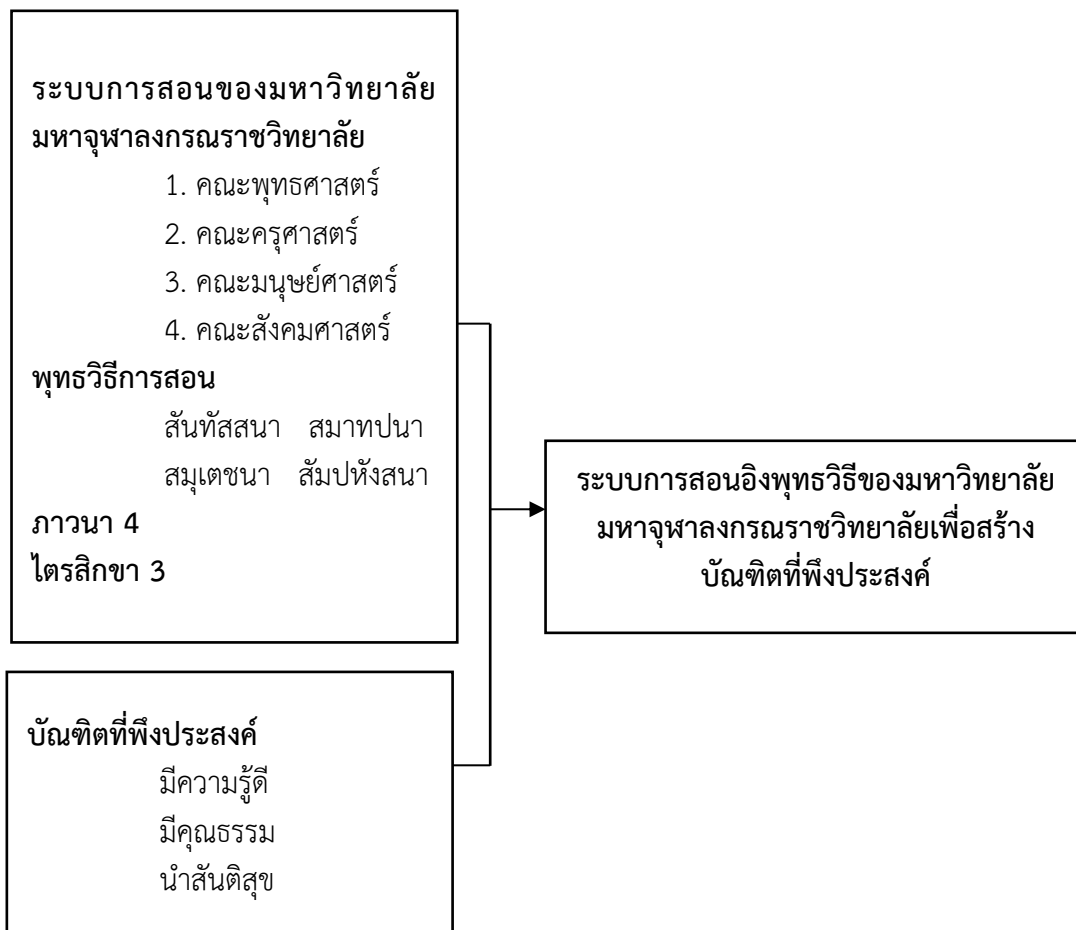
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คณะกรรมการการอุดมศึกษา (2552) ได้ประกาศแนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ดังนี้ได้กำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้แต่ละด้านของแต่ละระดับคุณวุฒิ โดยในระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งต้องกำหนดเป้าหมายและดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะครอบคลุมอย่างน้อย 5 ด้าน ดังนี้ (1) คุณธรรม จริยธรรม สามารถจัดการปัญหาทางคุณธรรม จริยธรรม และวิชาชีพโดยใช้ดุลยพินิจทางค่านิยม (2) ความรู้ มีองค์ความรู้ในสาขาวิชาอย่างกว้างขวางและเป็นระบบ (3) ทักษะทางปัญญา สามารถค้นหาข้อเท็จจริง ทำความเข้าใจและสามารถประเมินข้อมูลแนวคิดและหลักฐานใหม่ๆ จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย (4) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ มีส่วนช่วยและเอื้อต่อการแก้ปัญหาในกลุ่มได้อย่างสร้างสรรค์ (5) ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้ IT สามารถศึกษาและทำความเข้าใจในประเด็นปัญหา

สรุปได้ว่า ระบบการสอนอิงพุทธวิธีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์ ได้นำแนวคิดที่สำคัญจากวรรณกรรมมาใช้ในเชิงบูรณาการ ได้แก่ (1) การวางโครงสร้างระบบการสอนจากแนวคิดของระบบ (2) การใช้ลีลาการสอนของพระพุทธเจ้าเป็นแกนหลักในการออกแบบกระบวนการสอน และ (3) การมุ่งพัฒนาคุณลักษณะนิสัยให้ครบถ้วนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งทั้งหมดนี้มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาระบบการสอนอิงพุทธวิธีที่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของนิสิตและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการสอนอิงพุทธวิธีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์แล้วนำมาวิเคราะห์ ประมวลองค์ความรู้ ได้กำหนดเป็นกรอบแนวคิด (Conceptual Framework) เพื่อประกอบการศึกษาตามโครงสร้าง ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (R&D : Research & Development) โดยกำหนดเป้าหมาย ออกแบบระบบ ทดลองใช้จนได้ผลเป็นที่พอใจแล้วจึงนำไปเผยแพร่เพื่อพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ

ยิ่งขึ้น จากการวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) และการวิจัยภาคสนาม คือ การสัมภาษณ์ (In-depth Interview) แบบเจาะจง เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ระบบเจ็ดขั้นตอน (The seven-step model) เพื่อพัฒนาต้นแบบการวิจัยและพัฒนา (R&D prototype) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงกระบวนการในการพัฒนาระบบแบบจำลองโครงการ และนวัตกรรมอื่น ๆ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นิสิตชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 299 รูป/คน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นิสิต จำนวน 169 รูป/คน สังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ส่วนกลาง) กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการคำนวณโดยใช้ตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ R.V.Krejcie & D.W.Morgan (Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. 1970). ที่ระดับ 0.05 จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหาอัตราส่วนของประชากร (Proportional to Size) เพื่อหากกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ (Interview) คือ ผู้บริหาร จำนวน 7 รูป/คน และตัวแทนอาจารย์ จำนวน 3 รูป/คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสิ้น จำนวน 10 รูป/คน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection) ผู้ให้ข้อมูลหลักในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนารูปแบบการสอนต้นแบบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในการสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์ หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านการสอน จำนวน 12 รูป/คน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้ศึกษาได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ตามขั้นตอนการตรวจสอบโดยนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้จำแนก ดังนี้ (1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบการสอนอิงพุทธิวิธีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์ (2) แบบสัมภาษณ์เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดต้นแบบระบบการสอนอิงพุทธิวิธีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับอยู่ที่ระดับ 0.967

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้ (1) การรวบรวมเอกสาร ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ ตำราวิชาการ วารสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ ระบบการสอนอิงพุทธิวิธีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์ (2) ผู้วิจัยได้ขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ หลังจากนั้น จึงเริ่มดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล (3) ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูล โดยแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน 169 รูป/คน โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปแจกและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ตั้งแต่ เดือนมีนาคม พ.ศ. 2566-ธันวาคม พ.ศ. 2566 รวมเป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 10 เดือน

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้ (1) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) (2) ความคิดเห็นของนิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) ของคะแนนจากการตอบแบบสอบถามของนิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (3) การแปลความหมายของคะแนน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ความหมายค่าเฉลี่ยของคะแนนเป็นตัวชี้วัด แล้วแปลความหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 7 รูป/คน และตัวแทนอาจารย์ จำนวน 3 รูป/คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสิ้น จำนวน 10 รูป/คน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา (Category) แล้วนำมาสังเคราะห์เชิงระบบ (Systematic Synthesis) เพื่อหาประเด็นร่วมหรือประเด็นหลัก และอธิบายเนื้อหา

ผลการวิจัย

1. องค์ความรู้ของระบบการสอนอิงพุทธิวิธีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์

ผลการศึกษาค้นคว้าความรู้ทั่วไปของระบบการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์ มีขั้นตอนการดำเนินงานและรายละเอียด ดังนี้

1. วิธีการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยการศึกษาวิจัยจัดและวิธีศึกษาตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2566

2. วิธีสอนของอาจารย์ ประกอบด้วย มคอ. 3 มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ เป็นรายละเอียดของวิชา เป็นการนำรายละเอียดของรายวิชา ที่ต้องจัดทำให้เสร็จก่อนเปิดทำการเรียนการสอน โดยผู้รับผิดชอบรายวิชาเป็นผู้รับผิดชอบ (ทุกหลักสูตร ต้องมี มคอ. 3)

3. ผลการประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบการสอนอิงพุทธิวิธีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์

ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบการสอนอิงพุทธิวิธีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.07$, S.D. = 0.661) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 1. ด้านคุณลักษณะของอาจารย์ ($\bar{x}=4.25$, S.D. = 0.617) รองลงมาคือ 5. ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{x}=4.19$, S.D. = 0.787) รองลงมาคือ 2. ด้านความพร้อมของนิสิต ($\bar{x}=4.17$, S.D. = 0.697) 4. ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{x}=3.99$, S.D. = 0.860) และด้านที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ 3. ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ($\bar{x}=3.76$, S.D. = 0.846)

4. การสัมภาษณ์เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดต้นแบบระบบการสอนอิงพุทธิวิธีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์

ระบบการสอนอิงพุทธิวิธีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างบัณฑิตที่มีความรู้ดี มีคุณธรรม และสามารถนำสันติสุขมาสู่สังคมได้ รูปแบบการสอนที่ดีต้องเริ่มจากการมีอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ และการมีส่วนร่วมของอาจารย์ในการวางแผนและจัดตารางการเรียนการสอน โดยอาจารย์ควรมีการประชุมเพื่อปรับปรุงเนื้อหาสาระของวิชาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และมีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง การสอนที่มีประสิทธิภาพนั้นควรเริ่มจากการมีอาจารย์ต้นแบบที่ดีในการสอนและการปฏิบัติตัว มีคุณธรรมและความรู้ดีจะเป็นแรงบันดาลใจให้นิสิตมีความรับผิดชอบและมีคุณธรรมตามไปด้วย การทำงานเป็นทีมนี้สำคัญมากในการสร้างบัณฑิตที่มีคุณภาพ อาจารย์ต้องแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพสูงสุด

2. การพัฒนาระบบการสอนอิงพุทธิวิธีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์

ผู้วิจัยทำการศึกษาสังเคราะห์แนวทางของการพัฒนาระบบการสอนอิงพุทธิวิธีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์ จากนั้นจึงได้นำองค์ประกอบมาสังเคราะห์เป็นระบบการสอนโดยอ้างอิงกรอบแนวคิดของการพัฒนาระบบแบบจำลองระบบ TIPOF Model ของศาสตราจารย์ชัยยงค์ พรหมวงศ์ เป็นหลักต้นแบบในการพัฒนาระบบที่มุ่งเน้นการสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์ ให้เกิดความสามารถในการเรียนรู้ที่สูงขึ้น ระบบต้นแบบดังกล่าวมีองค์ประกอบ 5 ส่วน ดังนี้ 1) อาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2) ปัจจัยนำเข้า 3) กระบวนการสอน 4) ผลลัพธ์ 5) ข้อมูลย้อนกลับ

1. T = Teacher อาจารย์สอนมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้แก่ 1) สภาพแวดล้อมการเรียนการสอน 2) ความสามารถในการสื่อสาร 3) ความสามารถในการคิด 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

2. I = Input ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ 1) สภาพปัญหาและความต้องการระบบการสอน 2) หลักสูตรและเนื้อหา 3) อาจารย์ 4) ผู้เรียน 5) แหล่งเรียน 6) แผนการสอน

3. P = Process กระบวนการสอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนเตรียมความพร้อม 2) ขั้นตอนเตรียมการสอน 3) ขั้นตอนการสอน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำหลักพุทธรูปวิธีการสอนมาบูรณาการการสอนของอาจารย์ คือ ขั้นที่ 1 สันทัดสนา ขั้นที่ 2 สมาทปนา ขั้นที่ 3 สมุตเตชนา ขั้นที่ 4 สัมปหังสนา

4. O = Output ผลลัพธ์ ได้แก่ 1) ผลสำเร็จทางการเรียนรู้ของบัณฑิต 2) สมรรถนะของบัณฑิต 3) ประสิทธิภาพระบบการเรียนการสอน

5. F = Feedback ผลย้อนกลับ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน หลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสร็จสิ้น ซึ่งเป็นผลสะท้อนประสิทธิภาพของระบบการสอนอิงพุทธรูปวิธีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ย้อนกลับในสิ่งที่อาจารย์สอนจะต้องทำเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก คือเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์

3. การประเมินระบบการสอนอิงพุทธรูปวิธีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์

ผลการประเมินประสิทธิภาพระบบการสอนอิงพุทธรูปวิธีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์จากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.66$, S.D. = 0.300) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านที่ 2. ความถูกต้องของเนื้อหา ($\bar{x} = 4.83$, S.D. = 0.389) รองลงมาคือ ด้านที่ 1. ความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ และด้านที่ 4. ความสอดคล้องของกรอบแนวคิด ($\bar{x} = 4.75$, S.D. = 0.452) รองลงมาคือ ด้านที่ 3. ความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี ด้านที่ 7. ความน่าสนใจในการดำเนินเรื่อง และด้านที่ 10. ความเหมาะสมของเครื่องมือ ($\bar{x} = 4.67$, S.D. = 0.492) รองลงมาคือ ด้านที่ 5. ความเหมาะสมของลำดับขั้นตอนการนำเสนอเนื้อหา ด้านที่ 6. ความชัดเจนในการนำเสนอเนื้อหา และด้านที่ 9. ความเหมาะสมของเนื้อหาเกี่ยวกับระดับของผู้เรียน ($\bar{x} = 4.58$, S.D. = 0.515) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ด้านที่ 8. ปริมาณของเนื้อหาในแต่ละหน้า ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = 0.522)

4. การนำเสนอระบบการสอนอิงพุทธรูปวิธีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์

การนำเสนอระบบการสอนอิงพุทธรูปวิธีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์นั้น มีการดำเนินการผ่านกระบวนการที่มีความชัดเจนและเป็นระบบอย่างละเอียด แบ่งออกเป็น 3 ประการ คือ (1) หลักการสอนเพื่อให้บัณฑิตมีความรู้ อาจารย์จะใช้วิธีการที่เน้นการเร่งรัดความสนใจของผู้เรียนก่อนเข้าสู่บทเรียน บอกวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ทบทวนความรู้เดิมเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้เนื้อหาใหม่ให้เหมาะสมกับผู้เรียน พร้อมกับชี้แนะแนวทางการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ใหม่มาผสมผสานกับความรู้เดิม (2) หลักการสอนเพื่อให้บัณฑิตมีคุณธรรม ได้เน้นที่การศึกษาและฝึกอบรมตามหลักไตรสิกขา และ (3) หลักการสอนให้บัณฑิตเป็นผู้นำสันติสุข มุ่งเน้นการพัฒนาคนแบบระบบองค์รวมที่บูรณาการทั้ง 3 ด้านแห่งชีวิต คือ ด้านพฤติกรรม ด้านจิตใจ และด้านปัญญา

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง “ระบบการสอนอิงพุทธิวิธีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์” ผู้วิจัย พบประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

องค์ความรู้ทั่วไปของระบบการสอนอิงพุทธิวิธีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์ มีขั้นตอนการดำเนินงานและรายละเอียด ประกอบด้วย (1) วิธีการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ศึกษาวิธีจัดและวิธีศึกษาตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2566 (2) วิธีสอนของอาจารย์ ประกอบด้วย มคอ. 3 มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ เป็นรายละเอียดของวิชา เป็นการทำรายละเอียดของรายวิชา ที่ต้องจัดทำให้เสร็จก่อนเปิดทำการเรียนการสอน โดยผู้รับผิดชอบรายวิชาเป็นผู้รับผิดชอบ (ทุกหลักสูตร ต้องมี มคอ. 3) (2) ผลการประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบการสอนอิงพุทธิวิธีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน (5) การสัมภาษณ์เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดต้นแบบระบบการสอนอิงพุทธิวิธีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์ พบว่า ระบบการสอนอิงพุทธิวิธีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างบัณฑิตที่มีความรู้ดี มีคุณธรรม และสามารถนำสันติสุขมาสู่สังคมได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิเชษฐ ยังตรง (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21” ผลการวิจัยพบว่า สภาพและปัญหาของการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 การกำหนดนโยบาย สถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ มาตรการ และแนวทางการพัฒนาที่มุ่งเน้นด้านความรู้และคุณธรรมเป็นหลัก มากกว่าการพัฒนาทักษะการคิดและทักษะที่จำเป็นอื่น ๆ ทรัพยากรการเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษายังมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน ระบบสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ ขาดระบบนิเทศที่มีประสิทธิภาพในการกำกับดูแลกระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การวัดผลยังคงให้ความสำคัญกับการประเมินด้านความรู้มากกว่าด้านการคิด ทักษะ และคุณธรรม ศักยภาพของครูผู้สอน ครูบางส่วนยังขาดทักษะในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางใหม่ที่สอดคล้องกับบริบทของศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับ พันทิพา อมรฤทธิ์ และคณะ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านสำหรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ผลการวิจัยพบว่า มีการจัดการเรียนการสอนทั้งแบบภาคปฏิบัติและแบบภาคทฤษฎีมากที่สุด มีการเตรียมความพร้อมผู้เรียนก่อนกิจกรรมการเรียนรู้ มีทั้งใช้การบรรยาย การฝึกปฏิบัติ และกิจกรรมกลุ่ม โดยให้ผู้เรียนได้ใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ในการสืบค้นและศึกษาเนื้อหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ มีการประเมินผลจากแบบวัดและแบบทดสอบหลังการเรียนรู้และการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ และให้ความเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนรูปแบบห้องเรียนกลับด้านควรมีการออกแบบและจัดการอย่างเป็นระบบ จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาให้มีคุณภาพ

การพัฒนาระบบการสอนอิงพุทธิวิธีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์ พบว่า การพัฒนาระบบที่มุ่งเน้นการสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์ ให้เกิดความสามารถในการเรียนรู้ที่สูงขึ้น ระบบต้นแบบดังกล่าวมีองค์ประกอบ 5 ส่วน คือ อาจารย์สอน (Teacher) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการสอน (Process) ผลลัพธ์ (Output) และผลย้อนกลับ (Feedback) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523) ได้ให้ความหมายของระบบ หมายถึง ระบบเป็นหน่วยบูรณาภาพหรือหน่วยสมบูรณ์ทางรูปธรรมและนามธรรมที่ประกอบด้วยหน่วยย่อย ที่เป็นอิสระแต่ไม่มีความสัมพันธ์และมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน

และกันและมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลลัพธ์ และผลย้อนกลับ และสอดคล้องกับวันเพ็ญ นามกร (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาเชิงวิเคราะห์การสอนแบบบูรณาการแนวพุทธ ผลการวิจัยพบว่า การสอนแบบบูรณาการเป็นการสอนแบบผสมผสานด้วยรูปแบบวิธีการสอนที่หลากหลายเน้นการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกันการเรียนรู้จากธรรมชาติและการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การสอนแบบบูรณาการจะช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถที่หลากหลาย ซึ่งหลักการสอนของพระพุทธเจ้าทรงใช้วิธีสอนแบบบูรณาการมาแล้วในครั้งสมัยพุทธกาล และการประยุกต์หลักการของพระพุทธเจ้ามาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนผู้เรียนและต่อระบบการเรียนรู้จะช่วยให้ครูผู้สอนสอนเด็กได้ง่ายขึ้น เข้าใจเด็กมากขึ้นและช่วยให้เด็กเกิดปัญญาได้มากขึ้น

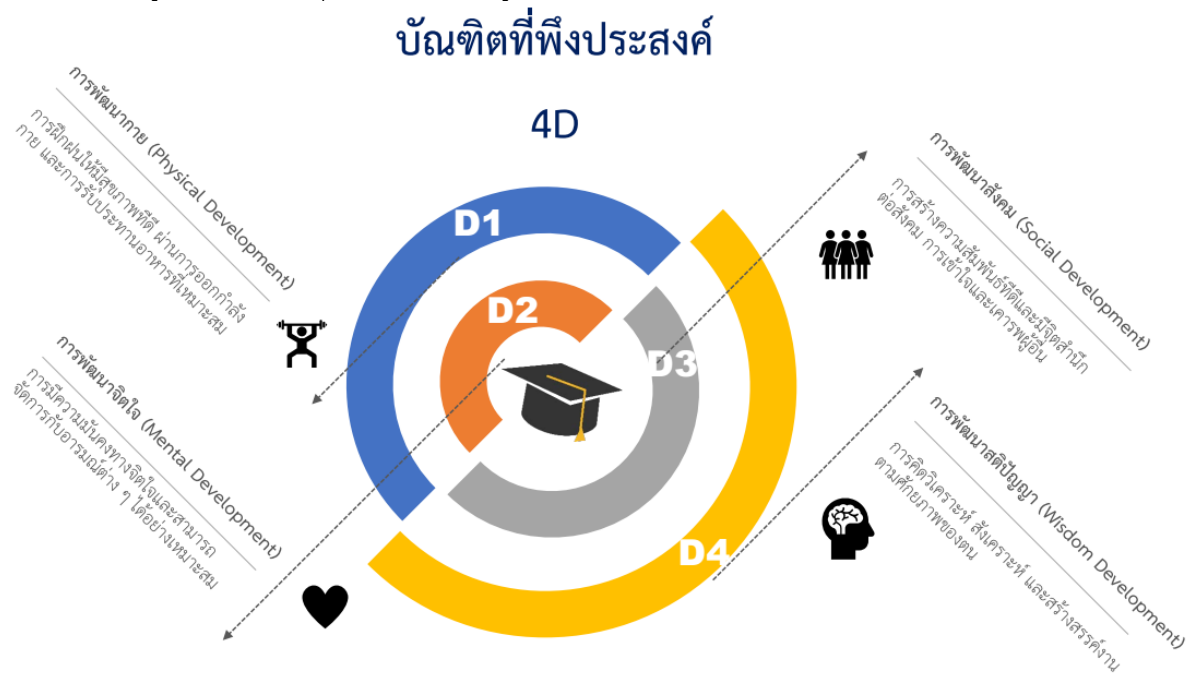
การประเมินระบบการสอนอิงพุทธวิธีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์ พบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของระบบการสอนอิงพุทธวิธีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์จากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยภาพรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านที่ 2. ความถูกต้องของเนื้อหา รองลงมาคือ ด้านที่ 1. ความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ และด้านที่ 4. ความสอดคล้องของกรอบแนวคิด สอดคล้องกับ วาสนา ทวีกุลทรัพย์ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ระบบการออกแบบการใช้สื่อเพื่อการสอนแบบบูรณาการ ผลการวิจัยพบว่า (1) ระบบการออกแบบการใช้สื่อเพื่อการสอนแบบบูรณาการประกอบด้วย (1.1) องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย เนื้อหาสาระ วัตถุประสงค์ ผู้เรียน ขั้นตอนการสอนแบบบูรณาการ สภาพแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวก และองค์ประกอบด้านกระบวนการประกอบด้วย บทบาทหน้าที่ของสื่อ ประเภทและลักษณะของสื่อ การออกแบบและการใช้สื่อและองค์ประกอบด้านผลลัพธ์ ประกอบด้วย การประเมินการออกแบบ (1.2) ขั้นตอนของระบบการออกแบบการใช้สื่อเพื่อการสอนแบบบูรณาการ ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 วิเคราะห์เนื้อหา ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ วัตถุประสงค์ ขั้นที่ 3 วิเคราะห์ผู้เรียน ขั้นที่ 4 วิเคราะห์รูปแบบการสอนแบบบูรณาการ ขั้นที่ 5 วิเคราะห์ สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก ขั้นที่ 6 กำหนดสื่อมาใช้ตามขั้นตอนหรือกระบวนการของการสอนแบบบูรณาการ ขั้นที่ 7 ออกแบบการใช้สื่อเพื่อการสอนแบบบูรณาการ และขั้นที่ 8 ประเมินผลการออกแบบการใช้สื่อเพื่อการสอนแบบบูรณาการและ (2) การประเมินคุณภาพระบบการออกแบบการใช้สื่อเพื่อการสอนแบบบูรณาการ ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า อยู่ในระดับดีมาก มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ มีประโยชน์ มีความชัดเจน และมีความสมบูรณ์

การนำเสนอระบบการสอนอิงพุทธวิธีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์ พบว่า มีการดำเนินการผ่านกระบวนการที่มีความชัดเจนและเป็นระบบอย่างละเอียด แบ่งออกเป็น 3 ประการ คือ (1) หลักการสอนเพื่อให้บัณฑิตมีความรู้ อาจารย์จะใช้วิธีการที่เน้นการเร่งเร้าความสนใจของผู้เรียนก่อนเข้าสู่บทเรียน บอกวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ทบทวนความรู้เดิมเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้เนื้อหาใหม่ให้เหมาะสมกับผู้เรียน พร้อมกับชี้แนะแนวทางการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ใหม่มาผสมผสานกับความรู้เดิม (2) หลักการสอนเพื่อให้บัณฑิตมีคุณธรรม ได้เน้นที่การศึกษาและฝึกอบรมตามหลักและ (3) หลักการสอนให้บัณฑิตเป็นผู้นำสันติสุข มุ่งเน้นการพัฒนาคนแบบระบบองค์รวมที่บูรณาการทั้ง 3 ด้านแห่งชีวิต คือ ด้านพฤติกรรม ด้านจิตใจ และด้านปัญญา พระครูสมุห์ทิพย์ สิริธมโม (2561) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบดังกล่าวประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของอาจารย์ ประกอบด้วยความสามารถในการสอน บุคลิกภาพ คุณธรรมจริยธรรม และทักษะในการให้คำปรึกษา มาตรฐานวิชาชีพครู ครอบคลุมค่านิยมและคุณลักษณะของความเป็นครู ความรู้ในศาสตร์การสอน การปฏิบัติงานในหน้าที่ และ

ความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองและชุมชน กระบวนการพัฒนา หมายถึงแนวทางและวิธีการที่ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะดังกล่าวให้เกิดขึ้นในตัวอาจารย์

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษา ระบบการสอนอิงพุทธิวิธีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์ ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ดังนี้

ภาพที่ 2 แสดงองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

อธิบายได้ดังนี้

1. การพัฒนาทางกาย: ส่งเสริมสุขภาพที่ดีด้วยการออกกำลังกายและโภชนาการที่เหมาะสม เพื่อเสริมสร้างพลังงานและประสิทธิภาพในการทำงาน.
2. การพัฒนาจิตใจ: เสริมความมั่นคงทางอารมณ์และจิตใจผ่านการทำสมาธิหรือกิจกรรมสร้างความสุข เพื่อเผชิญปัญหาอย่างมีสติและอดทน.
3. การพัฒนาสังคม: สร้างความสัมพันธ์ที่ดี มีจิตสำนึกต่อชุมชน และเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเป็นประโยชน์ต่อสังคม.
4. การพัฒนาสติปัญญา: เสริมทักษะคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ด้วยการเรียนรู้ต่อเนื่อง เพื่อความสามารถในการแก้ปัญหาและปรับตัวในทุกสถานการณ์

สรุป

ระบบการสอนอิงพุทธิวิธีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์พบว่า มีการดำเนินการผ่านกระบวนการที่มีความชัดเจนและเป็นระบบอย่างละเอียด แบ่งออกเป็น 3 ประการ คือ (1) หลักการสอนเพื่อให้บัณฑิตมีความรู้ อาจารย์ใช้วิธีการเร่งเร้าความสนใจของผู้เรียน บอกวัตถุประสงค์

ทบทวนความรู้เดิม พร้อมกับชี้แนะแนวทางผู้เรียนนำความรู้ใหม่มาผสมผสานกับความรู้เดิม (2) หลักการสอนเพื่อให้บัณฑิตมีคุณธรรม เน้นที่การศึกษาและฝึกอบรมตามหลัก และ (3) หลักการสอนให้บัณฑิตเป็นผู้นำสันติสุข มุ่งเน้นการพัฒนาคนแบบระบบองค์รวมที่บูรณาการทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพฤติกรรม ด้านจิตใจ และด้านปัญญา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ภาครัฐและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ควรมีนโยบายสนับสนุนด้านทุนในการทำวิจัยตามหัวข้อดังกล่าวอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบโจทย์สังคมอุดมปัญญาอย่างแท้จริง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาบัณฑิตที่พึงประสงค์ให้มีความรู้ดี มีคุณธรรม นำสันติสุข ควรกำกับให้คณะ วิทยาเขต วิทยาลัยสงฆ์ ห้องเรียน หน่วยวิทยบริการ หลักสูตร นำหลักความรู้ดี มีคุณธรรม นำสันติสุขไปบูรณาการกับการเรียนการสอนในทุกรายวิชา

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

อาจารย์ควรเป็นต้นแบบการสอนให้นิสิต มีองค์ความรู้ในศาสตร์สาขาวิชา การสอนและการเรียนรู้ มีความสามารถในการออกแบบและวางแผนการจัดการเรียนรู้ ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ วัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนิสิตอย่างสร้างสรรค์ มีการพัฒนาวิชาชีพ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดำรงไว้ซึ่งจรรยาบรรณวิชาชีพคณาจารย์ ควรมีคุณธรรมและความรู้ดีจะเป็นแรงบันดาลใจให้นิสิตมีความรับผิดชอบและมีคุณธรรม ประกอบด้วย สุวิชาโน ความรู้ดี สุสาสโน มีคุณธรรม สุปฏิบันโน มีการปฏิบัติการสอนที่ดี จากการกระทำนำไปสู่สังคมสันติสุข

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการสนับสนุนด้านงานประมาณการทำวิจัยเพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์อย่างต่อเนื่องส่งเสริมสนับสนุนประสิทธิภาพการศึกษาให้เกิดประสิทธิผลการพัฒนาระบบการสอนเพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์อย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมสนับสนุนบัณฑิตให้มีการศึกษาวิจัยระบบการพัฒนาการสอนทางสังคมศาสตร์อันพึงประสงค์ในสังคมมหภาคต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2564). *แผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564-2570 ฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา.
- คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2554). *พุทธวิธีการสอน Buddha's Teaching Methods*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2523). *ระบบสื่อการสอน*, ในชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา เล่ม 1 หน่วยที่ 1-5. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทิตินา แคมมณี. (2555). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้ เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระครูสมุห์ทิพย์ สิริธมโม. (2561). *รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. (คุษณินพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระพรหมบัณฑิต. (2558). *ประวัติและพัฒนาการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.
พระนครศรีอยุธยา: สำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พันทิพา อมรฤทธิ์ และคณะ. (2564). *การศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี*. (รายงานวิจัย). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- พิเชษฐ ยิ่งตรง. (2560). *กลยุทธ์การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต). วิทยาลัยครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วันเพ็ญ นามกร. (2554). *การศึกษาเชิงวิเคราะห์การสอนแบบบูรณาการแนวพุทธ*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- วาสนา ทวีกุลทรัพย์. (2560). *ระบบการออกแบบการใช้สื่อเพื่อการสอนแบบบูรณาการ*. (รายงานวิจัย). กองทุนพัฒนาวิชาการ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). *เอกสารแนวทางการนำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และแนวทางการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities*. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.